

'Sociaal initiatief'

'Aansluiting zoeken en houden bij een groep'

Inhoudsopgave

Toelichting bij deze handelingssuggestie	2
Aanpak	3
<i>Leerdoelen</i>	3
<i>Pedagogische interventies</i>	4
<i>Randvoorwaarden</i>	5
<i>Suggesties voor aanpak</i>	5
<i>Verwijzing naar spellen/prentenboeken</i>	9
Achtergrondinformatie	11
Bronnen	11

Door te klikken op een regel in de inhoudsopgave, ga je direct naar de bijbehorende tekst;
Als je in de tekst klikt op een blauw pijltje ga je terug naar de inhoudsopgave.

Toelichting bij deze handelingsuggestie

Leerkrachtvragenlijst Sociaal initiatief

1. Stapt uit eigen beweging op anderen af.
2. Heeft duidelijk een eigen inbreng tijdens gezamenlijke activiteiten.
3. Vertelt uit zichzelf in de groep.
4. Spreekt uit eigen beweging met andere kinderen.

Leerlingvragenlijst Contact maken met anderen

1. Ik vraag of ik mee mag doen.
2. Ik vraag of een ander met mij wil spelen.
3. Ik stel uit mezelf vragen aan een ander.
4. Ik begin een praatje met iemand anders.

Onder **sociaal initiatief** wordt het volgende verstaan: *Sociaal initiatief is de vaardigheid om in sociale situaties contact te zoeken en te maken, zowel non-verbaal als verbaal.*

Onder **aansluiting zoeken en houden bij een groep** wordt het volgende verstaan: *Aansluiting zoeken en houden bij een groep gaat over het invoegen in een groep of groepje en het deel gaan nemen aan de gezamenlijke activiteit(en) van de anderen. Het is zoeken naar ruimte tussen de anderen. Het gaat over het leren kennen van de groepsregels en normen. Het gaat over actief deelnemen aan de groep door (nieuwe) contacten te maken en een bijdrage te leveren aan het groepsbelang.*

Aanpak

Leerdoelen

Bedenk vooraf: *Welk doel/welke doelen wil ik bereiken door te handelen?*

Preventief en curatief

De leerlijn met doelen uit deze handelingssuggestie kun je zowel preventief als curatief gebruiken. Wanneer je er preventief mee aan de slag wilt, kijk je welke doelen passen bij de leeftijd van de leerlingen in je groep. Je werkt gericht aan de doelen met passende activiteiten, net als je bij de cognitieve vakken doet. Daarnaast is het ook goed mogelijk om curatief met de leerlijn aan de slag te gaan wanneer je hebt gemerkt dat (een deel van) je groep uitvalt op het gebied van sociaal initiatief en het aansluiting zoeken en houden bij een groep.

Doel kiezen

Onderstaande leerlijn laat zien welke doelen bij welke ontwikkelingsleeftijd passen. Kies uit deze leerlijn een passend doel waar je met de groep of een individuele leerling aan wilt werken. Kijk daarbij naar wat de groep of leerling al wel beheerst en welk doel dus een passende volgende stap is.

Kijk daarnaast ook in het ZIEN! profiel naar waar de leerling/groep al goed in is. Dit kan gebruikt worden als compenserende factor(en): Welke doelen waar je aan zou kunnen werken, doen het meest een beroep op vaardigheden die een groep/leerling al meer laat zien? Daar kun je vaak het beste starten, omdat de kans op succes het grootst is als een leerling al aspecten beheerst. Voor sociaal initiatief kan dit impulsbeheersing zijn (balans egocontrole) en sociale autonomie (ruimtenemende vaardigheden).

<4 jaar	4-6 jaar	6-8 jaar	8-10 jaar	10-12 jaar
<ul style="list-style-type: none"> • Zoekt contact met kinderen die hetzelfde soort spel spelen • Kijkt veel naar andere kinderen	<ul style="list-style-type: none"> • Stapt uit eigen beweging op anderen (groepje) af • Vraagt om mee te mogen doen met het spel van anderen • Laat merken dat hij mee wil doen met een activiteit • Toont bewondering voor de vaardigheden en mogelijkheden van anderen	<ul style="list-style-type: none"> • Doet moeite om bij de groep te horen	<ul style="list-style-type: none"> • Stelt zich voor aan onbekende leeftijdsgenoten	<ul style="list-style-type: none"> • Komt op voor een leerling die in groepsverband gepest wordt

Door te klikken op een doel, ga je direct naar de aanpak die daarbij aansluit.

Aanpak

Denk eerst na over de volgende punten en baseer je aanpak op de antwoorden.

- Wil ik klassikaal of individueel aan deze ontwikkeltaak werken?
- Zie je het gedrag al wel in uitnodigende situaties? Oefen dan in niet-uitnodigende situaties. Zie je het gedrag nog vrijwel niet? Oefen dan in eerste instantie zoveel mogelijk in uitnodigende situaties.
- Denk bij je aanpak ook na over verschillen tussen jongens en meisjes. Jongens zijn meer lichamelijk ingesteld en meisjes meer verbaal. Jongens uiten hun emoties meer fysiek (duwen, stoeien). Ze hebben letterlijk en figuurlijk behoefte aan ruimte.

Pedagogische interventies

Bedenk bij bovenstaande doelen: *Wat vraagt dit van mij als leerkracht?*

Sociaal initiatief voor deze groep is laag. Vraag je bij jezelf af wat jouw leerkracht gedrag is. Is jouw gedrag heel ruimtenemend: ben je sterk aanwezig (ben je veel aan het praten), weet je van jezelf dat je duidelijk bent in het geven van je mening en je kan laten leiden door je emoties? In dat geval kan het zijn dat de leerlingen geremd worden om sociaal initiatief te laten zien.

Er zijn vijf pedagogische vaardigheden die je als leerkracht kunt inzetten om problemen te voorkomen en aan te pakken. Dit zijn:

- Leiding geven en grenzen stellen
- **Monitoring: balanceren tussen ruimte nemen en ruimte geven**
- **Positieve betrokkenheid tonen**
- Positieve bekrachtiging geven
- Leren problemen oplossen

Voor kinderen met een lage mate van sociaal initiatief kun je werken aan de volgende vaardigheden bij aansluiting zoeken en houden bij een groep.

Monitoring: sociaal initiatief is ruimtenemend gedrag. Wanneer je dit gedrag meer wilt zien, vraagt het van jou als leerkracht om ruimtegevend gedrag. Concreet betekent dit dat je ruimte moet geven voor het nemen van initiatief. Wanneer de klas bijvoorbeeld groepjes moet vormen, kan een leerling met laag sociaal initiatief alleen overblijven. Als leerkracht ben je snel geneigd om deze leerling dan te helpen/zelf in te delen. Wacht eens af: misschien zoekt de leerling uit zichzelf wel contact, maar duurt dit wat langer. Gebeurt het niet, dan kun je op dat moment als leerkracht ruimtenemend gedrag vertonen en de leerling indelen. Help de leerling dan wel door het erover te hebben wat je een volgende keer in zo'n situatie kunt doen (naar de leerkracht toegaan om te melden dat je nog geen groepje hebt, is ook al een vorm van sociaal initiatief. Van hieruit kun je het in stapjes uitbouwen).

Positieve betrokkenheid tonen: een leerling die weinig sociaal initiatief neemt, kan verlegen of onzeker zijn. Hij kan veel baat hebben bij een leerkracht die een veilige sfeer in de klas heeft. Dit kun je stimuleren door interesse te tonen in de leerling en zijn vaardigheden. Maak af en toe een praatje en informeer wie deze leerling aardig vindt in de groep. Stel niet te hoge doelen, en spreek je positieve verwachtingen uit. Probeer ook om uitnodigende situaties te creëren door activiteiten te organiseren waarin leerlingen de kans hebben om de vaardigheden toe te passen. Informeer na afloop bij de leerling hoe hij dit ervaren heeft. Door jouw betrokkenheid kan de leerling meer zelfvertrouwen krijgen, waardoor het meer sociaal initiatief kan gaan tonen.

Randvoorwaarden

Bedenk: *Welke zaken moeten op orde zijn, voordat ik aan een doel kan werken?*

Voordat er een proces plaats kan vinden, zijn er eisen waaraan voldaan moet worden. Zo zijn welbevinden en betrokkenheid vaak voorwaardelijk voordat aan de ZIEN! dimensies gewerkt kan worden. Hoe staat het hiermee in jouw klas?

Welke zaken moeten bij de leerlingen op orde zijn, waar je niet zonder kunt omdat een nieuwe aanpak anders niet werkt? Denk aan de behoeftenpiramide van Maslow: zijn de lichamelijke behoeften vervuld, en voelen kinderen zich veilig en zeker in de klas? Pas daarna kan aan de behoefte voor sociaal contact voldaan worden.

Zorg ook dat het klassenmanagement op orde is: kies een klasindeling die past bij de werkvormen die je toepast en die aansluit bij de vaardigheden van de leerlingen. Zorg voor duidelijke regels en hanteer ze consequent. Zorg voor activiteiten die uitdagen/in de zone van naaste ontwikkeling zitten en tegelijk ook haalbaar zijn.

Suggesties voor aanpak

Bedenk bij het kiezen van een suggestie: *Welke aanpak past bij het doel dat ik gekozen heb?*

Bij elke suggestie staat voor welke ontwikkelingsleeftijd de activiteit geschikt is, maar vaak kan het met kleine aanpassingen ook bij oudere/jongere kinderen toegepast worden. De activiteiten zijn vaak klassikaal, maar kunnen individueel gemaakt worden door als leerkracht die ene leerling in de gaten te houden en extra te stimuleren. Denk bij elke activiteit na over wat deze van jou vraagt wat betreft pedagogische interventies.

Zoekt contact met kinderen die hetzelfde soort spel spelen (< 4 jaar) – planbord

Het werken met een planbord kan leerlingen helpen om aan te sluiten bij een spel. Je maakt op deze manier visueel welke spellen er zijn en hoeveel kinderen er mee kunnen doen met het spel. Elk kind heeft een eigen (naam)kaartje en kan deze ophangen achter het spel dat hij wil spelen. Zo kan elke leerling zien wie het spel al spelen en is het makkelijker om contact te zoeken met anderen.

Laat leerlingen zien hoe zij kunnen vragen of ze mee mogen doen.

- Ga naar iemand toe, noem diegene bij de naam en vraag netjes of je mee mag doen.

Kijkt veel naar andere kinderen (< 4 jaar) – ontdekken

Kinderen van deze leeftijd kijken nog veel rond. Dit is goed voor de spelontwikkeling en een teken dat kinderen zich veilig voelen. Zij gaan namelijk op ontdekking uit. Wat ze zien, kunnen ze later in hun spel gaan nadoen. Kijkt een leerling nog niet veel rond dan kun jij, door te benoemen wat andere kinderen doen, het kind bewust maken van anderen en de verschillende soorten spel dat zij spelen.

Stapt uit eigen beweging op anderen (groepje) af (4-6 jaar) - routines

---

Sommige kinderen vinden het lastig om zelf op anderen af te stappen. Soms blijven ze dan gewoon kijken of afwachten. Het kan ook zijn dat ze naar jou toekomen. Op zich is dit al een vorm van initiatief en het is goed om positieve feedback te geven op deze eerste stap. Het voordoen hoe je contact kunt maken, kan helpen om de volgende stap te zetten, namelijk zelf contact maken met andere leerlingen. Hoe je contact kunt maken staat bij de voorgaande doelen al uitgewerkt. Als aanvulling hierop nog een aantal suggesties hoe je om kunt gaan met een 'nee'.

- Zeg jammer dan en loop stevig weg;
- Vraag wanneer je wel mee kunt doen;
- Vraag het aan een ander kind.

Soms zijn de afzonderlijke stappen van het contact maken al doelen op zichzelf. Geef positieve feedback op elk stapje waarin zelf initiatief wordt genomen.

Het kan zijn dat leerlingen iets nodig hebben om de verschillende stappen te kunnen onthouden. Een stappenkaart (picto's) of een afgesproken signaal kan helpen.

Aan het begin van het jaar kun je duidelijke afspraken maken over hoe je met elkaar omgaat. Denk hierbij aan:

- Vaste taken en hoe je die uitvoert;
- Gespreksregels;
- Stappenplannen voor samenwerken.

Vaste routines zorgen voor voorspelbaarheid en veiligheid wat helpt om initiatief te durven nemen.

Vraagt om mee te mogen doen met het spel van ander (4-6 jaar) – feedback

---

Kijk voor dit doel naar de suggesties bij de bovenstaande doelen. Het is bij al deze doelen belangrijk om feedback te geven op de afzonderlijke stappen in het proces. Positieve feedback versterkt het zelfvertrouwen en dat zorgt ervoor dat kinderen meer initiatief laten zien. Geef specifieke feedback op het gedrag, dus 'wat goed dat je op een andere leerling bent afgestapt om te vragen of je mag meedoen' en niet 'goedzo'.

Laat merken dat hij mee wil doen met een activiteit (4-6 jaar) – werken in teams

Aan dit doel kun je goed werken bij de gymles of bij een buitenactiviteit, maar ook bij activiteiten in de klas kun je leerlingen aan laten geven waar ze graag aan mee willen doen.

Bij de gymles of een buitenactiviteit

Laat leerlingen zelf op de volgende manier partijen maken:

- Wijs twee of meer teamcaptains aan.
- Laat niet de teamcaptains, maar de andere leerlingen één voor één kiezen bij wie ze in het team willen.
- Wanneer de leerling gekozen heeft, stapt hij op de teamcaptain af en vraagt hij hem of hij bij hem in het team mag.

Tip: bespreek van tevoren dat de teamcaptain ja moet zeggen.

Bij een groepsactiviteit:

- Vertel duidelijk wat de activiteit inhoudt;
- Zeg hoeveel kinderen mee kunnen doen;
- Spreek van tevoren af hoe je kunt laten zien dat je mee wilt doen bijvoorbeeld je vinger opsteken.

Op deze manier kun je situaties creëren, waarin leerlingen worden uitgedaagd om hun voorkeur aan te geven. Door duidelijke afspraken te maken over de manier waarop je je voorkeur mag aangeven, zorg je voor voldoende veiligheid.

Toont bewondering voor de vaardigheden en mogelijkheden van anderen (4-6 jaar) – kwaliteiten benoemen

Je kunt aan dit doel werken door in de kring het spelen/werken te evalueren. Door zelf positieve feedback te geven, ook tijdens het spelen/werken, leer je leerlingen hoe zij iets aardigs tegen elkaar kunnen zeggen. Iets aardigs zeggen is vaak:

- Complimenten over het uiterlijk van de ander (mooie schoenen enzovoort);
- Iets wat iemand goed kan (bijvoorbeeld goed voetballen);
- Iets aardigs over het werkje/spel van een ander, dit is vaak moeilijker omdat het wat abstracter is. Je zult hierin zelf als leerkracht het voorbeeld moeten geven en laten zien welke feedback je aan iemand kunt geven.
- Je kunt werken met vaardigheidskaartjes of complimentenkaartjes om het geven van feedback te visualiseren en om kinderen te helpen om vaardigheden te benoemen.

Doet moeite om bij de groep te horen (6-8 jaar) – coöperatieve werkvormen

Aan dit doel kun je goed werken met coöperatieve werkvormen. Laat leerlingen veel samenwerken. Geef daarbij als leerkracht vooral feedback op het proces van samenwerken. Welke rol iedereen had bijvoorbeeld. Ook hierbij is het belangrijk dat kinderen zich bewust worden van elkaars kwaliteiten. Benoem daarom ook kwaliteiten van kinderen.

Een paar voorbeelden van een coöperatieve werkvormen:

- Maak samen met je groepje (3 a 4 kinderen) een tekening of een verhaal;

- Laat de verhalen gezamenlijk voorlezen;
- In de kring een verhaal vertellen;
  - Begin zelf met de eerste zin
  - Laat de leerlingen steeds een zin erbij verzinnen;
  - Ga door tot iedereen een beurt heeft gehad;
  - Kies een kind uit dat het slot van het verhaal mag bedenken.
- Gooi de bal (in de gymzaal, kring of buiten):
  - Gooi de bal naar een leerling en noem zijn naam
  - Als iedereen de bal gehad heeft, komt er een tweede bal bij
  - Maak het spel moeilijker door elementen toe te voegen als je moet de bal vangen of je moet elke keer naar dezelfde persoon gooien.

Meer coöperatieve leerstrategieën vind je op de website www.klassenkracht.nl en in het boek *Coöperatieve leerstrategieën* van Bazalt.

Stelt zich voor aan onbekende leeftijdsgenoten (8-10 jaar) – voorstellen

---

Jezelf voorstellen betekent dat je iets over jezelf moet vertellen. Dit kun je eerst oefenen in een veilige omgeving met je klasgenoten. De volgende stap is jezelf voorstellen aan iemand die je niet zo goed kent of een vreemde.

- Jezelf voorstellen kun je ook oefenen door tweetallen te maken met aan elk tweetal de opdracht zichzelf voor te stellen (laat de luisteraar bij deze oefening terug vertellen wat de spreker heeft gezegd).
- Je kunt dit voorstellen ook doen in de vorm van een interview. Leerling 1 bedenkt vragen die hij de ander stelt. Zorg dat je bij deze opdracht tweetallen maakt van leerlingen die elkaar niet/nauwelijks kennen.
- Je kunt dit ook in de gymzaal of op het schoolplein oefenen. De kinderen lopen door het lokaal en als juf 'sta stil' zegt, zoeken ze iemand op die dicht bij hun staat en vertellen iets over zichzelf. Hierna lopen ze weer verder door het lokaal.
- Iets over jezelf vertellen voor de klas in de vorm van een korte spreekbeurt.
- Maak een tekening over wie je bent en vertel hierbij.
- Laat kinderen een brief schrijven aan bijvoorbeeld een pen vriend. Daarin vertellen zij iets over zichzelf.

Als je jezelf voorstelt:

- Noem je je naam, je leeftijd, waar je woont, etcetera.
- Vertel je iets over jezelf bijvoorbeeld het gezin waar je uitkomt, je school, je hobby's enzovoort.

Komt op voor een leerling die in groepsverband gepest wordt (10-12 jaar) – pestgedrag

---

Pesten is een moeilijk onderwerp, waar klassikaal aandacht voor moet zijn. Als leerkracht heb je hierin de rol van voorlichter. Vertel wat de impact van pesten is. Het is aan te raden om dit meteen bij de start van het schooljaar te doen en dan ook duidelijk af te spreken hoe je met elkaar omgaat. Het hebben van duidelijke gedragsregels helpt leerlingen om ook elkaar aan te spreken op gedrag. Herhaal de regels ook regelmatig bijvoorbeeld een keer in de zes weken. Enkele suggesties hoe je aan dit doel kunt werken:

- Bespreek pestgedrag met je groep. Laat kinderen eventueel aan de hand van beelden zien hoe erg pesten voor een slachtoffer is;
- Leg het verschil tussen pesten/plagen uit. Belangrijkste verschillen zijn: bij plagen is er sprake van gelijkwaardigheid een tegen een, bij pesten vaak meer tegen een; plagen kort, pesten duurt lang enz.
- Bespreek met je groep de verschillende groepsrollen (leiders, volgers toeschouwers enz.);
- Bespreek met kinderen dat het melden van pesten geen klikken is, maar een verantwoordelijkheid die je hebt t.o.v. elkaar;
- Niets doen als je ziet dat iemand gepest wordt is net zo erg als zelf pesten;
- Oefen met het voor elkaar op komen aan de hand van een casus.

Verwijzing naar spellen/prentenboeken

Bedenk: *Hoe kan ik materialen inzetten om te werken aan de leerdoelen?*

Het inzetten van spellen/prentenboeken kan een effectieve bijdrage leveren bij het werken aan sociaal initiatief binnen het aansluiting zoeken en houden bij een groep. Hieronder volgt een suggestie. Gebruik dit ter inspiratie en kijk wat er op jouw school aanwezig is.

Prentenboek 'Bino wil alles' / Marcel van Driel / *geschiedenis*
voor: onderbouw

Bino kan maar geen nee zeggen tegen zijn vriendjes. De een wil met hem dansen, de ander steppen en weer een ander met de blokken spelen. En zo wordt hij voortdurend geclaimd door zijn vriendjes. Het vriendje dat in de steek wordt gelaten is daar niet zo blij mee. En Bino wordt er moe van. Hij wilde eigenlijk gewoon dansen met Kleintje.

In dit boek staat de vaardigheid opkomen voor jezelf centraal. Hiervoor heb je sociale autonomie nodig en het sluit dus heel goed aan op de doelen uit deze handelingsuggestie. Achterin het boek staan verwerkingsopdrachten.

Bordspel 'Kikker be cool' / uitgeverij: De Coole Kikker /
aantal spelers: 2-30 / *geschiedenis* voor: onder- midden- en
bovenbouw / *duur*: 20-45 minuten.

Het spel is een reis door zee op weg naar de coole kikker, die lekker op het strand ligt. Terwijl je stormen trotseert, dwars door de haaien en de krokodillen laveert, over de nijlpaardenbrug springt en het orakel van de vulkaan raadpleegt, geef je antwoord op de vragen van de rode, groene, gele of blauwe kaartjes die door de andere kinderen worden voorgelezen en zo kun je een fiche verdienen.

Met dit spel zijn verschillende werkvormen mogelijk, zodat je het zelfs met de hele klas kunt spelen. In dat geval deel je de klas in in groepjes. Leerlingen moeten met elkaar overleggen wat ze voor antwoord geven op een vraag. Door de leerlingen in discussie te laten gaan over de vragen, maken de kinderen contact met elkaar en kunnen ze sociaal initiatief tonen door bewondering voor de vaardigheden en mogelijkheden van anderen te uiten.

Bordspel 'Act-it-Out Junior' / uitgeverij: Ridea /
aantal spelers: 1-10 / geschikt voor: bovenbouw / duur:
variabel.

Bij Act-it-Out wordt in spelvorm een aantal sociale vaardigheden getraind. Aan de hand van opdrachtkaarten met reeds omschreven, herkenbare sociale situaties kunnen de deelnemers direct in een rollenspel oefenen. Het gaat om de vaardigheden: iets bespreken, kritiek geven, kritiek ontvangen, nee zeggen, opkomen voor jezelf en waardering uiten. De groep bepaalt of er sprake is van adequaat reageren in de betreffende situatie. Leren van elkaar is zowel doel als middel.

Met dit spel kunnen leerlingen met elkaar leren over sociale vaardigheden. Om de vragen juist te beantwoorden vraagt het sociaal initiatief van de leerlingen. Door op elkaar te reageren leren ze ook de vaardigheden van een ander kennen (en hier hun bewondering voor te tonen). Het spelelement zorgt voor minder spanning en weerstand. Nieuwe deelnemers kunnen op ieder moment inspringen en het spel is zonder begeleider te spelen.

Er zijn meer spellen en prentenboeken die erg geschikt zijn voor het oefenen van de leerdoelen. Kijk voor een volledig overzicht in ParnasSys onder informatief, onder het kopje 'Sova-methoden/materialen/prentenboeken'. Per spel is aangegeven welke doelgroep het spel voor is bedoeld en aan welke ZIEN! vaardigheden je met het spel kunt werken.

Achtergrondinformatie

Deze handelingssuggestie gaat om sociaal initiatief binnen het aansluiting zoeken en houden bij een groep.

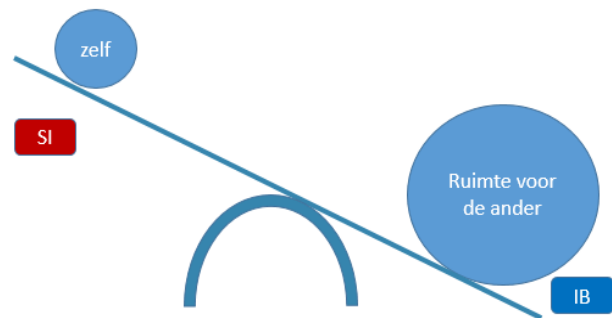
Sociaal initiatief verwijst naar het aspect om gevoelens aan bod te laten komen en over te gaan tot het nemen van initiatief in de sociale situatie. Een kind dat laat zien te beschikken over de vaardigheid sociaal initiatief voelt zich waarschijnlijk competent in de omgang met anderen. Een kind dat over deze vaardigheid beschikt, heeft een eigen inbreng en vraagt ruimte voor zichzelf. Het neemt de ruimte om contact met andere kinderen te zoeken en actief mee te doen met groepsactiviteiten.

Aansluiting vinden bij leeftijdsgenoten is cruciaal voor een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. De mate waarin een kind uit eigen beweging af durft te stappen op andere kinderen bepaalt voor een belangrijk deel of deze aansluiting al dan niet slaagt. Een kind dat in staat is om op anderen af te stappen, leert in sociale situaties de omgeving te verkennen, zich te weren en zorg te dragen, vertoont een hoge mate van sociaal initiatief.

Relatie met andere ZIEN!-dimensies

- Impulsbeheersing

Bij kinderen met een benedengemiddelde tot lage score op sociaal initiatief en een hoge score op impulsbeheersing, wordt soms gesproken van sociaal angstige kinderen. Zij hebben een te sterke egocontrole, waardoor impulsen en gevoelens sterk worden onderdrukt en geen initiatief wordt genomen om gevoelens te uiten.

Is de egocontrole in balans, dan kan een kind inschatten wanneer het goed is om initiatieven te nemen, en wanneer het impulsen moet onderdrukken. Sociaal angstige kinderen zijn vaak bang om negatief beoordeeld te worden. Deze kinderen voelen zich vaak niet competent om een bepaalde taak te volbrengen. Het vermijdende gedrag uit zich in stil en teruggetrokken gedrag. Het betekent dat kinderen weinig ruimte nemen voor zichzelf, en veel ruimte geven aan een ander.

Bronnen

Broer, N.A., Haverhals, B., & Bruin, H.L. de (2012). *Verantwoording pedagogisch expertsysteem ZIEN! Voor het primair onderwijs!* Gouda: Driestar educatief.